

بخش اول: قيمة العلم

بخش دوم: نور الکلام

بخش سوم: کنز الکنوز

الدرس الأول اسم اشاره مفرد

درسنامه

تعريف كلمة: از به هم پیوستن چند حرف که دارای معنی و مفهوم باشند، کلمه ساخته می‌شود.

مانند عَلِيٌّ، شَجَرَةٌ، كِتَابٌ، قَلَمٌ

اقسام كلمة: کلمه در زبان عربی به سه قسمت تقسیم می‌شود:

۱ اسم ۲ فعل ۳ حرف

۱ **تعريف اسم:** کلمه‌ای است که برای نامیدن انسان، اشیاء، حیوان به کار می‌رود.

مانند دَفْتَرٌ - طَالِبٌ - بِنْتُ و دارای نشانه‌های «آل - تنوین - ة» است.

۲ **تعريف فعل:** کلمه‌ای است که انجام دادن کاری را بیان می‌کند و در درس‌های آینده بیشتر توضیح داده خواهد شد.

۳ **تعريف حرف:** کلمه‌ای که نه اسم و نه فعل باشد و به تنهایی معنی نداشته باشد.

مانند فِي (در) إِلَى (به) عَلَى (روی) مِنْ (از)

اسم در زبان عربی از لحاظ جنس بر دو نوع است: ۱ اسم مذکر ۲ اسم مؤنث

۱ **اسم مذکر:** اسمی است که برای نامیدن جنس نر به کار می‌رود **مانند** رَجُلٌ - سَعِيدٌ

۲ **اسم مؤنث:** اسمی است که برای نامیدن جنس ماده به کار می‌رود **مانند** اِمْرَأَةٌ - فَاطِمَةٌ - نَافِذَةٌ - سَيَّارَةٌ.

یکی از نشانه‌های «اسم مؤنث ة» است.

برخی از اسم‌ها علامت «ة» ندارند اما مؤنث به حساب می‌آیند. **مانند** زَيْنَبٌ - بِنْتُ

اسم‌های مؤنث علائم دیگری نیز دارند که در سال‌های آینده با آنها آشنا خواهید شد.

دو نکته آموزشی حروف الفبا

۱ اسم‌های حروف الفبا در عربی: الف (همزه) - باء - تاء - ثاء - جيم - حاء - خاء - دال - ذال - راء - زاء - سين

- شين - صاد - ضاد - طاء - ظاء - عَيْن - غين - فاء - قاف - كاف - لام - ميم - نون - هاء - واو - ياء

۲ چهار حرف «گ، چ، پ، ژ» در زبان عربی فصیح وجود ندارد.

الفبای زبان عربی به دو قسمت شمسی و قمری تقسیم می‌شوند که هر کدام از آنها دارای ۱۴ حرف هستند. (جهت مطالعه)

حروف شمسی: عبارتند از: «شنل زرد ست» (ذ - ظ - ض - ث - ص - ط) به جهت تلفظ مشابه هستند.

حروف قمری: عبارتند از: «حقا که غم خوف عجیب»

نکته آموزشی: علامت اصلی اسم «مؤنث ة» است. **مانند** طَالِبَةٌ - مَوْدِبَةٌ

اما اسم مذکر نشانه ندارد **مانند** طَالِبٌ - جِدَارٌ - بَابٌ

← اسم اشاره

اسم‌هایی هستند که برای نشان دادن کسی یا چیزی استفاده می‌شوند، و بر دو نوع است: **۱** نزدیک **۲** دور.

۱ اگر اسم مذکر مفرد نزدیک باشد از «هذا» یعنی (این) استفاده می‌شود. **مانند** «هذا کتابٌ: این یک کتاب است».

«هذا رجلٌ: این یک مرد است».

۲ اگر اسم مذکر مفرد دور باشد از «ذَٰلِكَ» یعنی (آن) استفاده می‌شود.

مانند «ذَٰلِكَ جَبَلٌ: آن یک کوه است» «ذَٰلِكَ قَلَمٌ: آن یک قلم است».

۳ اگر اسم مؤنث نزدیک باشد از «هَٰذِهِ» یعنی این استفاده می‌شود.

مانند «هَٰذِهِ وَرْدَةٌ: این یک گل است» «هَٰذِهِ سَيَّارَةٌ: این یک ماشین است»

۴ اگر اسم مؤنث مفرد دور باشد از «تِلْكَ» یعنی آن استفاده می‌شود.

مانند «تِلْكَ شَجَرَةٌ: آن یک درخت است» «تِلْكَ اِمْرَأَةٌ: آن یک زن است»

اسم اشاره و صفت برای یک چیز و یک شخص، مفرد است.

ذَٰلِكَ، رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ - تِلْكَ، اِمْرَأَةٌ مُّؤْمِنَةٌ

اگر اسم مذکر باشد صفت و اشاره آن هم مذکر است: «هذا، معلّمٌ عادِلٌ»

اگر اسم مؤنث باشد صفت و اشاره آن هم مؤنث است: «هَٰذِهِ مُعَلِّمَةٌ عادِلَةٌ»

! نکات آموختنی از درس اول

فن ترجمه: در ترجمه‌ی اسم‌هایی که آخرشان نشانه‌ی تنوین دارد در ترجمه آن می‌توان کلمه‌ی یک یا ی به آن اضافه نمود.

درسنامه

این یک دختر است }
 این دختری است }
 تِلْكَ بِنْتُ } **مثال ۲**

این یک خانه است }
 این خانه‌ای است }
 هَذَا بَيْتٌ } **مثال ۱**

! مهم‌ترین نشانه‌های اسم مؤنث سه چیز است که یکی از آنها «ة» است و دو مورد دیگر را در سال‌های آینده خواهیم خواند.

برخی دیگر از اسم‌ها «ة» ندارند اما مؤنث هستند.

مانند «أُم: یعنی مادر» «بِنْتُ: یعنی دختر» «أُخْتُ: یعنی خواهر»

با توجه به آنچه در مورد اقسام کلمه گفتیم نتیجه می‌گیریم که:

۱ فعل تعریف مستقل و زمان مستقل دارد.

۲ اسم تعریف مستقل ولی زمان ندارد.

۳ حرف نه تعریف مستقل و نه زمان مستقل دارد.

الدَّرْسُ الْوَأَوَّلُ اسم اشاره مفرد، مثنى، جمع

تمرین اول

فقط واژه‌های مشخص شده را ترجمه کنید.

- الف) مُجَالِسَةُ الْعُلَمَاءِ عِبَادَةً
 ب) تِلْكَ اللَّوْحَةُ نَظِيفَةً
 ج) ذَلِكَ الطَّالِبُ نَاجِحٌ
 د) آفَةُ الْعِلْمِ النَّسِيَانِ

تمرین دوم

نام هر تصویر را با علامت (X) مشخص کنید.

ب

الف

شَجَرَةٌ لَوْحَةٌ جِدَارٌ

طَالِبٌ طَالِبَةٌ طَبِيبٌ

د

ج

وَالدُّ بِنْتُ مَرَّةٌ

حَجَرٌ جَبَلٌ لَوْحٌ

تمرین سوم

هر واژه را به ترجمه‌ی مناسب آن وصل کنید.

ب	الف
بدون	وَلَدٌ
ارزش	فَرِيضَةٌ
پسر	بِلا
واجب دینی	قِيَمَةٌ

تمرین چهارم

کدام اسم اشاره برای جای خالی مناسب است.

- الف) المومنين، عادل
 ب) السيارة، كبيرة
 ج) شجرة صغيرة
 د) الرجل، طبيب
 تِلْكَ هذا
 ذَلِكَ هذه
 تِلْكَ ذلك
 هَذِهِ هذا

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ اسم اشاره مفرد، مثنى، جمع

با توجه به الگو این جمله‌ها را به دو صورت ترجمه کنید.

تمرین پنجم

- الف) تِلْكَ شَاعِرَةٌ آن شاعری است آن شاعر است
 ب) هَذَا طَبِيبٌ
 ج) هَذِهِ امْرَأَةٌ
 د) ذَلِكَ جَبَلٌ

بین کلمات مترادف (هم معنی) علامت (=) و بین کلمات متضاد (≠) قرار دهید.

تمرین ششم

- الف) ذَلِكَ ○ تِلْكَ ب) وُلْدٌ ○ بِنْتُ ج) امْرَأَةٌ ○ رَجُلٌ

با توجه به ترجمه‌ی داده شده با کلمات پراکنده جمله بسازید.

تمرین هفتم

- الف) این کلاس، زیباست جَمِيلٌ - الصَّف، هذا
 ب) این، معلّمی محترم در مدرسه است فِي، مُحْتَرَمٌ، هَذَا، الْمَدْرَسَةِ، مُعَلِّمٌ
 د) آن پزشک، ماهر است الطَّبِيبَةُ - مَاهِرَةٌ - تِلْكَ

در هر گروه کلمه‌ی ناهماهنگ را مشخص کنید.

تمرین هشتم

- الف) عَادِلٌ ○ ثَمَرَةٌ ○ صَفٌّ ○ لَوْحٌ ○
 ب) بِنْتُ ○ شَجَرَةٌ ○ امْرَأَةٌ ○ طَبِيبٌ ○

با توجه به اسم اشاره، در مقابل جمله صحیح (ص) و در مقابل جمله غلط (غ) قرار دهید.

تمرین نهم

- الف) هَذَا مَرِيْمٌ ○ ب) تِلْكَ ثَمَرَةٌ ○ ج) هَذِهِ رَجُلٌ ○ د) ذَلِكَ جَبَلٌ ○

کلمات مذکر را به مؤنث تبدیل کنید.

تمرین دهم

- الف) رَجُلٌ: ب) ذَلِكَ: ج) مُعَلِّمٌ: د) مُسَلِّمٌ:

کلمات مؤنث را به مذکر تبدیل کنید.

تمرین یازدهم

- الف) مُؤَمِّنَةٌ: ب) هَذِهِ: ج) عَالِمَةٌ: د) طَالِبَةٌ:

تمرین دوازدهم

گزینه‌ی مناسب را انتخاب کنید.

- الف) تِلْكَ الشَّجَرَةُ، ثَمَرٍ
- ب) هَذَا، جَمِيلٍ
- ج) سَعِيدٌ اسْمٌ وَوَلَدٌ سَعِيدَةٌ اسْمٌ
- د) بِلَا ثَمَرٍ يَعْنِي:
- فِي بِلَا كَ
- سَيَّارَةٌ صَفٌّ قِيَمَةٌ
- رَجُلٌ طَبِيبٌ بِنْتُ
- بِي دَرَخْتٍ بِي مِيوَهٍ مِيوَهْدَارٍ

ارزشیابی تکوینی - درس اول - قسمت اول

بارم		
(۱)	نام هر تصویر را زیر آن به عربی بنویسید.	۱
	 د ج ب الف	
(۵/۰)	فقط کلمات مشخص شده را ترجمه کنید.	۲
	(الف) تِلْكَ الشَّجَرَةُ بِلا ثَمَرٍ (ب) آفَةُ الْعِلْمِ النَّسِيَانِ	
(۱)	ترجمه‌ی ناقص را کامل کنید.	۳
	این در مدرسه است. میوه‌ی درخت بزرگ	
(۳)	جملات زیر را به فارسی ترجمه کنید.	۴
	(الف) طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ (ب) حُسْنُ السُّؤَالِ نِصْفُ الْعِلْمِ (ج) مُجَالِسَةُ الْعُلَمَاءِ عِبَادَةٌ	
(۵/۰)	با توجه به ترجمه، با کلمات پراکنده جمله بسازید.	۵
	آن مرد، مانند کوه قوی است. الرَّجُلُ - ذَلِكَ - قَوِيٌّ - كَالْجَبَلِ	
(۱)	در جای خالی اسم اشاره مناسب بنویسید.	۶
	(الف) جَبَلٌ (دور) (ب) شَجَرَةٌ (نزدیک) (ج) امْرَأَةٌ (دور) (د) طَالِبٌ (نزدیک)	
(۵/۰)	اسم‌های زیر را به صورت مذکر بنویسید.	۷
	(الف) امْرَأَةٌ (.....) (ب) طَالِبَةٌ (.....) (ج) تِلْكَ (.....)	
(۵/۰)	در جای خالی اسم اشاره‌ی مناسب بنویسید.	۸
	(الف) وَكَلْدٌ (دور) (ب) طَبِيبَةٌ (نزدیک)	

بارم		
(۵/۵)	جمله‌ی داده شده را به صورت مذکر بنویسید. هذه مؤمنة:	۹
(۵/۵)	نوع کلمات زیر را مشخص کنید (مذکر - مؤنث) عالم: مريم:	۱۰
(۵/۵)	اسم‌های زیر را به صورت مؤنث بنویسید. هذا (.....) الرجل (.....)	۱۱
(۱)	این جمله را به دو صورت ترجمه کنید. تلك امرأة	۱۲
(۱)	در جمله‌های زیر، اسم‌های مذکر و مؤنث را مشخص کنید. الف الطالب في المدرسة مؤنث: ب الطبيبة في البيت مذکر:	۱۳
(۱)	در جای خالی کدام گزینه قرار می‌گیرد. الف ذلك الجبل، ب سعيدة اسم ج اللوحة، جميلة د الشاعر، سعدى	۱۴
(۱)	هر یک از واژگان عربی را با خطی به ترجمه‌ی مناسب آن وصل کنید. ناجِح • جَميلة • في • شَجَر • درخت • داخل • موفق • زيبا •	۱۵
(۱)	در هر گروه کلمه‌ی ناهماهنگ را با علامت (X) مشخص کنید. الف الصف • اللوحة • العالم • الجبل • ب مرتفع • جميلة • عجيبة • الشاعرة •	۱۶
(۵/۲۵)	ترجمه‌ی هذا و هذه آن • این • مانند	۱۷

سؤالات چهار گزینه‌ای - درس اول - قسمت اول

- ۱ معنای کلمه مشخص شده کدام است (ذَلِكَ الصَّفِّ جَمِیلٌ)
- الف) موفق ب) مدرسه ج) کوه د) زیبا
- ۲ کدام یک از گزینه‌های زیر اسم مؤنث است.
- الف) عالم ب) شاعِرَةٌ ج) شاعِرٌ د) مُسَلِّمٌ
- ۳ اسم اشاره‌ی کدام گزینه با بقیه فرق دارد.
- الف) جَبَلٌ ب) ثَمَرٌ ج) شَجَرٌ د) بِنْتُ
- ۴ کدام دسته از حروف زیر همگی از حروف عربی نیستند.
- الف) ب-ت-پ ب) ف-ق-ک ج) ن-م-ه د) ح-ل-ز
- ۵ کدام گزینه با دیگران تفاوت دارد.
- الف) الْعِلْمُ ب) الطَّالِبُ ج) مُرْتَفَعَةٌ د) الدَّرْسُ
- ۶ کدام دسته از حروف، در عربی به کار نمی‌روند.
- الف) ش ژ گ ج ب) گ پ ژ خ ج) چ پ ژ ل د) گ چ پ ژ
- ۷ أَفَةُ الْعِلْمِ
- الف) عِبَادَةٌ ب) التَّسْبِيحُ ج) بِلَاتَمَرٍ د) فَرِيضَةٌ
- ۸ طَلَبُ الْعِلْمِ
- الف) قِيَمَةٌ ب) عِبَادَةٌ ج) فَرِيضَةٌ د) عَالِمٌ
- ۹ با توجه به مذکر و مؤنث کدام گزینه صحیح نیست.
- الف) شاعِرٌ - شاعِرَةٌ ب) هذا - تلك ج) جَمِیلٌ - جَمِیلَةٌ د) مُؤْمِنٌ - مُؤْمِنَةٌ
- ۱۰ معنای کلمه‌ی هم‌نشینی با است.
- الف) عِبَادَةٌ ب) مُجَالِسَةٌ ج) قِيَمَةٌ د) جَالِسٌ

بخش اول: قیمة العِلْم

بخش دوم: نور الکلام ✓

بخش سوم: کنز الکنوز

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ اسم اشاره مثنی

درسنامه

← اسم مثنی و اشاره‌های آن

چنان که قبلاً آموختیم اسم از لحاظ جنس به دو قسمت مذکر و مؤنث تقسیم می‌شود ولی اسم از لحاظ تعداد (عدد) سه نوع است:

۱) مفرد ۲) مثنی ۳) جمع

در صورتی که در زبان فارسی اسم از لحاظ عدد فقط دو نوع است: ۱) مفرد ۲) جمع
مفرد اسمی است که فقط برای نامیدن یک شخص یا یک چیز بکار رود. (مانند) قَلَمٌ - لَوْحَةٌ - مَدْرَسَةٌ - جِدَارٌ

مثنی اسمی است که برای نامیدن دو نفر یا دو چیز بکار رود. اسم مثنی را در زبان عربی می‌توان به دو صورت ساخت.

بدین صورت که یکی از دو نشانه‌ی «انِ - ینِ - را» به آخر مفرد اضافه کنیم.

مثال طالب + انِ = طالبانِ دو دانش‌آموز طالب + ینِ = طالبینِ دو دانش‌آموز

برای شروع اسم مثنی در اول جمله بهتر است از انِ استفاده کنیم، اما چرا نمی‌توان از «ینِ» استفاده نمود در سال‌های آینده یاد خواهیم گرفت.

مثال الطَّالِبَانِ مؤمنانِ

برای اینکه بتوانیم اسم‌های مثنی را به مفرد تبدیل کنیم کافی است نشانه‌های «انِ، ینِ» را از آخر آن کلمه برداریم.

مثال مؤمنانِ - مؤمن طالبینِ = طالب

برای تبدیل اسم مفرد مؤنث به مثنی باید «ة» (تای مؤنث) تبدیل به «ت» شود و سپس نشانه‌های مثنی را به آن اضافه کنیم.

مثال ساعةٌ = ساعتانِ - ساعتینِ ساعتینِ وردةٌ = وردتانِ - وردتینِ

برای اینکه اسم‌های مثنی مؤنث به مفرد تبدیل گردند پس از حذف نشانه‌های مثنی (انِ - ینِ) «ة» به آخر کلمه برمی‌گردد.

مثال سیارتانِ - سیارة شجرتینِ = شجرة